

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Järjestö

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

Järjestöjen varainhankinta on ammattilaistumassa kovaa vauhtia. Hyvällä ja ammattimaisella varainhankinnalla järjestöt voivat saada merkittäviä tuloja. Lähtökohtaisesti tällöin toiminnan pitää olla jo suhteellisen suurta, ammattimaista ja ihmisiin vetoavaa. Varainhankinta ei järjestöillä kasva lineaarisesti vaan selvä kynnys erottaa ne järjestötoimijat, jotka voivat kehittää varainhankinnan ammattilaisuutta, ja ne joilla ei ole tarpeeksi resursseja tuohon ammattilaisuuteen.

Monelle pienelle toimijalle varainhankinta voi olla ajanhukkaa, koska kotikutoisilla some-kampanjoilla näkyvyys on pientä, ja varainhankintaan käytetty aikaresurssi on suurempi kuin kerätyt tulot. Uusien toimijoiden on usein haastavampaa tehdä varainhankintaa.

Varainhankinta on joillekin järjestötoimijoille myös mahdollista esim. koulutuksien tai palvelujen tai asiantuntemuksen tarjoamisen muodossa. Tällöin järjestöjen haasteena on tuotteistaminen (esim. koulupakettien luominen), markkinointi, sekä ymmärrys verotuksesta. Järjestökentällä on useampia kauhutarinoita siitä, miten vahingossa ollaan tehty alvillista toimintaa ja jälkikäteen ollaan jouduttu pulaan verotuksen kanssa.

SaferGlobe toivoo, että samalla kun tuetaan varainhankintaa huomioitaisiin järjestöjen hyvin epätasaiset mahdollisuudet tehdä varainhankintaa

SaferGlobe myös toivoo, että Valtion yleisrahoitus tukee omalta osaltaan hyviä käytäntöjä ja läpinäkyvyyttä varainhankinnassa.

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

SaferGloben kokemuksen mukaan on ollut, että valtion yleisrahoitus on muuttunut vuosien mittaan epäluotettavammaksi ja yleisrahoituksen harkinnanvaraisuutta korostetaan. Aiemmin harkinnanvaraisuus oli käytännössä ”harkinnanvaraisuutta” ja jos oli saanut valtion yleisrahoitusta useamman vuoden, pystyi suunnittelemaan toimintaa tulevan rahoituksen perusteella. Hyvinä käytänteinä oli mm. että pienistä rahoista leikattiin vähän kerrallaan, leikkauksista ilmoitettiin epävirallisesti hyvissä ajoin, ja avustusten saajia koottiin vuosittaisiin keskustelutilaisuuksiin.

Nykyään harkinnanvaraisuutta korostetaan, ja muistutetaan, ettei yleisavustukseen voi luottaa. Tämä aiheuttaa hassun ja ristiriitaisen tilanteen, jossa pitäisi toisaalta yleisavustuksen pitäisi olla välttämätöntä toiminnalle (miksi sitä muuten hakisi) mutta toisaalta taas yleisavustuksen ei pitäisi olla mitenkään välttämätöntä toiminnalle.

Jos yleisavustus yllättäen leikataan, ei kansalaisjärjestön ole välttämättä mahdollista täyttää edes juridisia velvoitteita. SaferGlobe muistuttaakin omasta vuoden 2019 kokemuksesta, että kansalaisjärjestöille pitäisi minimissään taata lainmukainen toiminnan alasarjo. Tämä olisi kaikkien etu. Ylipäänsä yleisavustusjärjestelmän pitäisi tukea järjestöjä toimimaan lain mukaisesti eikä esimerkiksi hyvinä työnantajina.

Yleensä yleisavustusten raportointi- ja hallinnointivaatimuksia ei skaalata alaspäin kun kyseessä on pienet rahasummat. Tällöin huomattava osa saadusta rahasta menee rahan hakemiseen ja hallinnointiin. SaferGlobe toivookin, että valtion yleisavustuksiin liittyvissä käytännöissä pyritäisiin tukemaan järjestöjen toiminnan tehokkuutta.

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

-

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

-

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

Tällä hetkellä järjestöjen yleisrahoitus voidaan lopettaa yllättäen ja täysin, mikäli näin halutaan tehdä. Samalla Suomen tehdessä yhteistyötä kansainvälisten kansalaisjärjestötoimijoiden kanssa, puhutaa paljon tarpeesta luoda luottamuksellisia ja pitkäaikaisia kumppanuuksia, minkä takia rahoitusta myönnetään aika usein neljälle vuodelle. Yhtäläillä vastuullisuus on tärkeää Suomessa.

Käytännössä toimintaedellytyksiä edistäisi huomattavasti jos valtion yleisavustuspäätöksen saisi vaikkapa toukokuussa niin, että seuraavan vuoden toiminnan suunnittelun voisi suoraan mukauttaa käytössä oleviin resursseihin, eikä kuluvan vuoden maaliskuuta/maaliskuuta/maaliskuuta. STEA:n alaisten järjestöjen mahdollisuus siirtää seuraavalle vuodelle 20% yleisavustuksesta tukisi myös muiden järjestöjen ympärivuotista toimintaa.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

Kiitämme hyvästä ja laajasta työstä jota VM:n johdolla on tehty!

Toivomme että tämä kehittäminen luo pohjaa tulevaisuuden jatkuvalla kehittämiselle ja oppimiselle. Samalla toivomme, että selvityksessä huomioidaan kunnolla järjestöjen moninaisuus, eikä luoda järjestelmiä tukemaan vain isoimpien ja etabloituneimpien järjestöjen toimintaa. Tilaa olisi hyvä saada myös uusille toimijoille vaarantamatta samalla vanhojen toimijoiden toimintaa.

Mekri Maria
SaferGlobe ry